

*Дембіцька Мар'яна Ігорівна
студентка 1 курсу магістратури,
спеціальність 013 «Початкова освіта»,
Рівненський державний гуманітарний університет*

*Науковий керівник:
Колупаєва Тетяна Євстафіївна
кандидат педагогічних наук, професор,
Рівненський державний гуманітарний університет*

РЕФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ПОЧАТКОВОЇ ОСВИТИ В ПРОВІДНИХ КРАЇНАХ СВІТУ В XXI СТОЛІТТІ

XXI століття - час переходу до високотехнологічного інформаційного суспільства, в якому якість людського потенціалу, рівень освіченості та культури всього населення набувають особливого значення для економічного й соціального поступу країни. Інтеграція та глобалізація соціальних, економічних і культурних процесів, які відбуваються у світі, перспективи розвитку держави вимагають оновлення системи освіти. Це примушує змінювати та переосмислювати всі фактори, від яких залежить якість навчально-виховного процесу: структуру, зміст, методи, форми навчання й виховання, системи контролю й оцінювання, стиль відносин, управлінські рішення, взаємовідповідальність учасників процесу, напрями фахової підготовки.

Кожне суспільство створює систему освіти відповідно до своєї сутності й рівня соціально-економічного розвитку. У цій системі відбиваються проблеми і потреби народу у даний історичний період. Проблема якості шкільної початкової освіти знаходиться в епіцентрі уваги освітян, батьків і суспільства.

Стан освіти в державі є показником якості життя суспільства, а тому в багатьох економічно розвинутих країнах саме держава лишається головним суб'єктом, який утримує систему освіти і визначає стратегічні напрями її модернізації. На розвиток системи освіти в сучасних умовах впливають такі взаємопов'язані фактори: швидкозмінність і швидкоплинність процесів суспільного розвитку, соціально-економічні трансформації в суспільстві [1, с. 92].

Прикметною ознакою розвитку освіти в умовах сьогодення є надзвичайна увага провідних держав світу до цього процесу, оскільки вони розглядають її як шлях до економічного процвітання, необхідну передумову існування культурного розмаїття, джерело соціального прогресу та інструмент самореалізації особистості. Протягом останніх десятиріч майже кожна європейська держава розпочала й активно продовжує реформування шкільної початкової освіти, яка покликана забезпечити всебічний розвиток дитини, бажання і вміння вчитися, вести здоровий спосіб життя.

Інтерналізація навчання, що відбувається сьогодні в Європі, спонукає педагогів до об'єднання не лише з метою вироблення спільних стандартів вищої освіти, зумовлених Болонським процесом, але й визначення єдиних цілей організації навчання особистості в інтересах розбудови глобального громадянського суспільства на засадах загальнолюдських демократичних цінностей.

В останні десятиліття освіта у Великобританії стала одним з найбільш пріоритетних напрямків в державній політиці незалежно від того, які політичні сили перебувають при владі. Прийняття рішень, що визначають перспективу розвитку галузі, здійснюється на найвищому рівні в ієрархічній структурі управління парламентом, урядом. Першим актом загальнонаціонального значення вважають Закон про освіту 1944 р., який, хоч і був в основному, присвячений шкільній освіті, в значній мірі упорядкував систему освіти в цілому і визначив органи її управління. Потім прийняті акти переглядалися і доповнювалися. Але до 60-х років виникла необхідність перегляду і підвищення якості освіти, вона має тенденцію існувати і в сучасній Англії. Так, Національна комісія з освіти Великобританії опублікувала в 1993 р. доповідь з промовистою назвою «Вчимося процвітати. Радикальний погляд на освіту сьогодні і стратегія на майбутнє», в якій представлені рекомендації, як досягти позитивних змін в освіті.

Відповідно до адміністративного поділу і сформованими традиціями система освіти Великої Британії поділяється на три підсистеми: 1) Англія і Уельс, 2) Північна Ірландія і 3) Шотландія. Системи освіти Англії, Уельсу та Північної Ірландії за своєю структурою відрізняються незначно, в системі освіти Шотландії є свої традиційні особливості. Сучасна система освіти Великобританії включає в себе: дошкільне виховання, початкову освіту, загальну середню освіту, систему подальшої освіти і вищу освіту [5, с. 216].

Система обов'язкової освіти охоплює дітей та підлітків з 5 до 16 років. Відповідно до Акту про реформу освіти (1988) період обов'язкової освіти поділені на чотири «ключові стадії»: з 5 до 7 років, з 7 до 11 років, з 11 до 14 років, з 14 до 16 років.

Початкова освіта охоплює перші дві стадії (з 5 до 11 років). Діти зазвичай групуються за віковими класами. Всі предмети викладає один вчитель. Урок триває від 15 до 45 хв. Після закінчення навчання діти не здають іспити і не одержують свідоцтв про закінчення навчального закладу. У початковій школі основний час присвячено вивченню англійської мови (40% навчального часу), 15% займає фізичне виховання, близько 12% ручну працю і мистецтво, інші години розподілені між уроками арифметики, історії, географії, природознавства та релігії.

Система освіти в Німеччині має класичну триступеневу структуру, що складається з початкової, середньої і вищої школи. На всіх рівнях цієї структури представлені як державні, так і приватні освітні установи. Німецька держава гарантує всім громадянам отримання обов'язкової

середньої освіти, тому навчання в державних початкових і середніх школах безкоштовне. У більшості випадків безкоштовним є і навчання в державних університетах.

Основні риси сучасної системи освіти в Німеччині сформувалися в період Веймарської республіки (1920-ті роки), коли відбулося розділення середньої школи на повну народну школу, реальну школу і гімназію. До початку 1950-х років навчання в реальній школі і гімназії було платним [2, с. 97].

Навчання в школі починається у віці 6 років і обов'язково протягом 9, а в деяких землях 10 років. Першою сходинкою у шкільній системі є початкова школа: I-IV класи, в деяких землях I-VI класи. У початкових класах, особливо в перші роки, широко застосовується комплексне навчання. Німецька мова, арифметика, краєзнавство, музика, фізкультура, релігія викладаються в комплексі. Лише в III і IV класах виділяються окремі предмети, хоча мова, краєзнавство і музика продовжують викладатися в комплексі [2, с. 99].

Сучасна система освіти США, що склалася під впливом історичних, економічних і соціальних чинників, характеризується низкою особливостей, які багато в чому відрізняють її від західноєвропейських стандартів. У США відсутня єдина державна система освіти, кожен штат має право визначати її структуру самостійно.

Сучасна система освіти США будується на принципах самоврядування, самофінансування і самовизначення при ефективній взаємодії федеральних і місцевих властей.

Ідея місцевого самоврядування школи розглядається як істотно важлива для нації. На практиці це означає, що комітети окремих штатів розробляють регіональну шкільну політику, встановлюють обов'язкові стандарти навчальних програм, розподіляють асигнування між округами, визначають кваліфікаційні вимоги для викладачів, займаються матеріально-технічним оснащенням шкіл. Як видно, основні питання - чому вчити, хто і за яку плату вчить, як оцінювати і переводити школяра в черговий клас, за яких умов вручати свідоцтва про освіту, якими користуватися підручниками - знаходяться в компетенції штатів [3, с. 371].

Сучасна система освіти США включає в себе дошкільні установи, загальноосвітню "всеохоплюючу" школу (повна середня освіта - 12 років навчання) і навчальні заклади після школи (професійні та вищі).

З 6 до 12 років діти вчать в початковій (елементарній) школі. У програмі початкового навчання представлені англійська мова та література, математика, природознавство, суспільствознавство, трудове навчання, цикл естетичної освіти (музика, малювання, спів, ліпка), спорт і фізичне виховання. Воно дає елементарні навички та знання, виробляє свідоме ставлення до навчання.

Проаналізувавши сучасні тенденції розвитку освітніх систем провідних західних країн, можна зробити висновок, що кожна з цих країн має певні сформовані традиції в галузі освіти, які пов'язані з особливостями їх

соціально-економічного розвитку, історичними та національними умовами. Але в той же час вони володіють і певною схожістю проблем реформування школи, що призводить до об'єднання зусиль всього світового співтовариства для вирішення даних проблем.

Характеризуючи початкову школу в розвинутих країнах, зокрема в країнах ЄС, слід зазначити кардинальну модернізацію змісту початкової освіти. До процесу оновлення змісту, передусім, відносимо осучаснення цілей початкової освіти, збагачення змісту за рахунок запровадження нових предметів і тем, зміну підходів до його конструювання.

Сучасна початкова школа розвивається у контексті стратегії, що спрямована на підготовку молодого покоління у швидкозмінному суспільстві з урахуванням культурної спадщини, економічних та соціальних потреб суспільства. Зміни в сучасному суспільстві суттєво впливають на розвиток освіти в цілому. Серед чинників впливу слід виокремити перехід суспільства до інформаційної парадигми, інтеграційні процеси, глобалізація, демократизація, створення єдиного інформаційного простору [4, с. 98].

Отже, освіта в усьому світі сьогодні розглядається як один з найважливіших соціально-економічних ресурсів держави. Рівень ефективності функціонування цієї сфери є визначальним фактором ефективного розвитку економіки, дійової соціальної політики, формування гармонійної особистості. Пошук оптимальної моделі організації і ефективного функціонування системи освіти є, по суті, загальносвітовою проблемою.

Список використаних джерел

1. Альфьоров Ю. С. Моніторинг розвитку освіти у світі. *Педагогіка*. 2002. №7.
2. Воробйов М. Є., Іванова Н. В. Модернізація навчального процесу в середній школі Німеччини. *Педагогіка*. 2002. №7.
3. Вульфсон Б. Л. Порівняльна педагогіка. М., 2003.
4. Джуринський О. М. Розвиток освіти в сучасному світі. М., 1999.
5. Парамонова Л. А. Дошкільна і початкова освіта за кордоном. М., 2001.